

Tegul niekas nesako, kad praeitis mirusi.
Praeitis byloja apie mus, ji mummyse.*

Oodgeroo Noonuccal, aborigenu poetė

* Eilutės iš Oodgeroo Noonuccal (Kath Walker) eilėraščių „Praeitis“ rinkinyje „Tuoj švis“ („Marion Boyars“, Londonas, 1993).

PROLOGAS

Flinderso sala, Australija, 1840

Stojus liūčių metui Matina jau mažne dvi dienas lindėjo krūmynuose. Mergaitei buvo aštuoneri, ir bene svarbiausias dalykas, ko buvo išmokusi per savo gyvenimą, – kaip išnykti. Vos pradėjusi vaikščioti iššniukštinėjo kiekvieną užkampį Vibalenoje, tolimiausiame Flinderso salos gale, kur jos genties žmonės imta tremti dar tada, kai ji net nebuvo gimusi. Matina lakstydavo granito ketera, ringuojančia kalvų viršūnėmis, rausdavo tunelius baltose it cukrus paplūdimio kopose, atvašynuose ir krūmynuose žaisdavo slėpynių. Pažinojo visus gyvūnus: oposumus, valabes ir kengūras, filanderius, gyvenančius miške ir išlendančius tik naktį, ruonius, tingiai driūksančius ant uolų ir riedančius į dūžtančias bangas atsigaiivinti.

Prieš tris dienas į Vibaleną atplaukė gubernatorius Džonas Franklinas su žmona ledi Džeine, gyvenantys savo rezidencijoje Lutruvitos saloje, arba, kaip ją vadino baltieji, Van Dimeno žemėje, esančioje daugiau nei už 250 mylių. Kai gubernatorius su žmona, lydimi šešto tarnų, išlipę iš laivo žengė paplūdimiu, Matina su kitais vaikais stypsojo ant kalvos keteros. Ledi Franklin, avinti blizgančias satino kurpaites, ėjo krypinėdama, slyščiodama ant akmenukų, įsikibusi vyrui į parankę ir taip susiraukusi, tarytum būtų atsikandusi dagio. Raukšlėtas jos kaklas priminė Matinai rausvą medsiurbio mėsą.

Aną vakarą, sėdėdami aplink laužą, palavų senoliai aptarinėjo būsimą jų apsilankymą. Krikščionių misionieriai jam pradėjo ruoš-

tis kažį kada, vaikams net buvo paliepta išmokti šokti šoki. Matina kaip paprastai sėdėjo atokiau, tamsoje, ir klausėsi vyresniųjų, pešančių audronašų plunksnas ir kepančių žerinciose laužo žarijose midijas. Franklinai – tam pritarė dauguma – buvo impulsyvūs ir kvaili žmonės; sklido garsas juos elgiantis neįtikėtinais keistais. Ledi Franklin paniškai bijojo gyvačių, todėl sugalvojo mokėti po šilingą už kiekvieną atneštą negyvą gyvatę, tad nemažai žmonių ėmėsi jas auginti; visa tai jai ir ponui Džonui atsiėjo krūvas pinigų. O per eitis metais, atplaukę į Flinderso salą, jiedu rinko savo kolekcijai aborigenų kaukoles – galvos nuo lavonų būdavo nukirsdinamos ir verdamos, kolei nukris mėsa.

Džordžas Robinsonas, anglas arklio veidu, gyveno su žmona viename iš aštuonių pusrąčiu sustatytų plytinių namų; ten buvo kambariai jo vyrams, poilsio kambarys ir ambulatorija. Už jų glaudėsi dvidešimt palavų trobelių. Franklinai, pirmąją naktį išmiegoję Robinsono name, ankstų rytą apžiūrėjo gyvenvietę, jų tarnai dalino karoliukus, stiklo rutulėlius ir nosines. Vidurdienį po priešpiečių buvo sušaukti visi čiabuviai. Franklinai įsitaisė raudonmedžio krėsluose smėlėtoje laukymėje priešais plytinius namus ir ištisą valandą spoksojo, kaip keli stiprūs palavų vyrai vaidina besikau-nantys ir varžosi, kuris toliau nusvies ietį.

Paskui išstraksėjo vaikai. Matinai šokant su kitais rateliu ant balto smėlio, ledi Franklin stebėjo ją su smalsia šypsena.

Matina, lourinų genties vado duktė, jau nuo mažų dienų sulaukdavo ypatingo dėmesio. Prieš kelerius metus jos tėvas Toutereras mirė nuo tuberkuliozės – kaip ir daugelis palavų, ištremtų į Flinderso salą. Nors ir nelabai gerai jį pažinojo, Matina didžiavosi esanti vado duktė. Vos trejų ji iš tėvų trobelės buvo išvežta į plytinį namą, ten baltoji mokytoja aprenge suknele su sagomis, uždėjo skrybėlaitę, mokė anglų kalbos, skaityti ir rašyti, naudotis peiliu ir šakute. Ta-

čiau vos ištaikiusi laisvo laiko Matina parlėkdavo pas mamą, Vanganipą, ir kitus gentainius, kurių dauguma nekalbėjo angliškai ir gyveno pagal savus papročius.

Matinos mama mirė vos prieš kelis mėnesius. Vanganipa neken-tė Flinderso. Dažnai užkopdavo į dantytą kalvą šalia gyvenvietės ir žvelgdavo į turkio spalvos jūrą tėviškės pusėn, už šešiasdešimties mylių. „Ši siaubinga vieta, – sakydavo ji Matinai, – ši nederlinga sala, kur vėjas toks smarkus, kad išverčia iš žemės daržoves, o vos užkūrus ugnį išnešioja žiežirbas ir viens po kito ima siautėti pragariški gaisrai, ir medžiai čia atsilaupėjusia žieve tarsi gyvatės, besineriančios iš odos, – argi šita sala gali prilygti protėvių žemei?“ Sala buvo nelyg prakeiksmas jos sielai. Visų jų sieloms. Žmones apnikdavo ligos, didžiūma Flinderso saloje gimusių kūdikių mirdavo nesulaukę pirmojo gimtadienio. Palavams buvo žadėtas taikus gyvenimas ir gerovės kraštas; jeigu darys, kas liepiama, sakė britai, jiems bus leista gyventi taip, kaip jie pratę. „Taigi apgaudinėjo. Ir kodėl patikėjom jų žodžiais? – karčiai kalbėjo Vanganipa. – Bet kas mums beliko? Juk viską iš mūsų atėmė.“ Matina žiūrėdavo įsiutusiai mamai į akis. Tačiau jai saloje buvo gera. Čia buvo jos namai, tikrosios tėviškės ji nepažinojo.

– Prieik arčiau, vaike, – mostelėjo pirštu gubernatoriaus žmona šokiui pasibaigus.

Matina pakluso ir ledi Franklin nužvelgė ją nuo galvos iki kojų, tada pasisuko į savo vyrą.

– Kokios išraiškingos akys! Ir veidelis mielas. Ką manai? Kaip vietinės, neįprastai patrauklus.

Seras Džonas tik gūžtelėjo pečiais.

– Tiesą sakant, man jie visi kaip vienas.

– Kažin, ar pavyktų ją išauklėti?

– Ji gyvena su mokytoja, ir toji moko ją anglų kalbos, – žengdamas į priekį įsiterpė Robinsonas. – Ji jau gali susišnekėti su mumis.

– Įdomu. O kur jos tėvai?

– Mergaitė našlaitė.

– Ką gi, – ledi Franklin vėl pažvelgė į Matiną. – Pasakyk ką nors.

Matina tūptelėjo. Jos jau nebestebino arogantiškas, šiurkštus britų elgesys.

– Ką man pasakyti, ponija?

Ledi Franklin akys išsiplėtė.

– Dievulėliau! Jūs mane stebinate, pone Robinsonai. Verčiate laukinius padoriais gyventojais.

– Londone, girdėjau, orangutanus aprenčia kaip lordus ir ledi ir moko skaityti, – susimąstęs pratarė seras Džonas.

Matina nežinojo, kas tie orangutanai, bet girdėjo prie vyresniųjų lauko kalbant apie laukinius – nežmoniškai žiaurios britų banginių ir ruonių medžiotojus. Ledi Franklin, regis, sumišo.

Robinsonas nusijuokė.

– Čia kas kita. Aborigenai, šiaip ar taip, vis dėlto žmonės. Mes laikomės teorijos, kad keičiant išorę galima pakeisti asmenybę. Mokome valgyti mūsišką maistą, mokome mūsų kalbos. Maitiname jų sielas krikščioniškomis tiesomis. Kaip matot, jie jau dėvi mūsiškus drabužius. Vyrus apkirpome, moteris mokome kuklumo. Negana to, davėm ir krikščioniškus vardus.

– Kiek žinau, mirtingumas čia gana didelis, – pratarė seras Džonas. – Jie labai menko sudėjimo.

– Deja, to neišvengsi, – atsakė Robinsonas. – Ištempėm tuos žmogelius iš krūmynų, kur jie nepažinojo Dievo, netgi nežinojo, kas sukūrė medžius. – Jis atsiduso. – Tiesą sakant, visi neišvengsim mirties, ir visi turim melsti Dievo, kad išgelbėtų mūsų sielas.

– Gryna tiesa. Jūs išties pasiaukojamai dirbate.

– Kuo toji mergaitė vardu? – ledi Franklin vėl nukreipė žvilgsnį į Matiną.

– Merė.

– O koks tikrasis?

– Tikrasis? Aborigenų gentyje ji buvo vadinama Matina. Misionieriai pakrikštijo Leda. Bet mes nusprendėm pasirinkti... paprastesnį vardą, – paaiškino Robinsonas.

Matina neprisiminė, kad ją kas būtų vadinęs Leda. Tačiau mama negalėjo net girdėti to vardo – Merė, – tad palavai jos taip nevadino. Tik britams ji buvo Merė.

– Ką gi, man rodos, ji žavinga, – pasakė ledi Franklin. – Norėčiau mergaitę pasiimti.

Pasiimti? Matina stengėsi sugauti Robinsono žvilgsnį, bet šis į ją nė nepažvelgė.

Seras Džonas išpūtes akis šyptelėjo.

– Nori ją vežtis namo? Po to, kas nutiko anam?

– Tai kas kita. Timeo buvo... – Ledi Franklin papurtė galvą ir pažvelgė į Robinsoną. – Rodos, minėjot, kad ji našlaitė?

– Taip. Jos tėvas buvo genties vadas. Mama ištekėjo dar kartą, bet neseniai pasimirė.

– Vadinasi, ji princesė?

Robinsonas šyptelėjo.

– Na, panašiai.

– Hmm. Sere Džonai, o jūs ką manote?

Seras Džonas šypsodamasis linktelėjo.

– Mano mieloji, jeigu norite tokiu būdu palinksminti save, manyčiau, nieko čia blogo.

– Manau, tai bus pramoga.

– O jeigu nepavyks, bet kada galėsime parsiušti ją atgal.

Matina nenorėjo iškeliauti iš salos su šiais kvailais žmonėmis. Nenorėjo atsiskirti nuo patėvio ir kitų vyresniųjų. Plaukti į keistą naują vietą, kur niekas jos nepažįsta ir kur niekam ji nerūpi? Timpeldama Robinsonui už rankovės sušnabždėjo:

– Prašau jūsų, pone. Aš nenoriu...

Atitraukdamas ranką jis pasisuko į Franklinus.

– Mes viskuo pasirūpinsime.

– Puiku. – Ledi Franklin, suėmusi jai už smakro, kilstelėjo. – Matina. Norėčiau ją taip ir vadinti. Jeigu įgis tikros ledi manierų, bus dar daugiau nuostabos.

Vėliau, šventei įsisiūbavus, tebevilkėdama ceremonijoms skirtą valabės odos apsiautalą, kurį jai prieš mirdamas įdavė tėvas, ir su ant kaklo kabančiais mažyčių žalių kriauklelių karoliais, suvertais mamos, Matina šmurkštelėjo už plytinių namų.

Traukdama įprasta kryptimi per blauzdas glamonėjančias kembres, klausėsi, kaip loja šunys, krankia varnos, plastėdami sparnais gieda apvalaini juodieji strazdai. Pradėjo smulkiai krapnoti. Ji įkvėpė pažįstamo eukaliptų kvapo. Proskynos gale įslinkusi į krūmus, pakėlė akis aukštyn ir išvydo, kaip į dangų šauna audronašų spiečius.

EVANGELINA

Negaliu paminėti nė vienos kalinės, kurią būtų įmanoma pavadinti dora. Privalu išvardinti akis badančias ir begėdiškas jų ydas. Sunku net įsivaizduoti, kokios jos nuožmios ir nepakenčiamai įžūlios. Tos kalinės – tai kenkėjos, gangrenuojanti kolonijinės visuomenės piktžaidė, gėda žmogaus prigimčiai, jos puolusios žemiau nei gyvuliai ir daro gėdą visiems gyvūnams.

DŽEIMSAS MUDIS, „Naujojo Pietų Velso nusikaltėliai“

„Tikrasis Botanikos įlankos gyvenimas“, 1837

SENT DŽON VUDAS, LONDONAS,
1840

IŠ NERAMAUS MIEGO Evangeliną pažadino beldimas. Ji pramerkė akis. Tyla. Tada dar smarkiau – bar bar bar.

Grindis skrodė plonas šviesos ruoželis, krentantis pro langelį palubėje virš lovos. Staiga ją pervėrė panika: turbūt bus pramigusi. Bet juk rytinio varpelio niekada nepramiegodavo.

Sėsdamasi pajuto, kaip apsvaigo galva. Atsirėmė į pagalvę. „Tik minutėlę.“ Sunkiai nurijo seiles.

- Vaikai laukia! – už durų pasigirdo piktas skalbėjos balsas.
- Agnese, kiek valandų?
- Pusė devintos!

Evangelina vėl atsėdo, atklojo antklodę. Gerkle aukštyn kilo bjaurastis ir ji nebeišlaikė; palenkusi galvą žemyn išvėmė ant pušinių grindų.

Pasisuko rankenos bumbulas, durys prasivėrė. Ji tik bejėgiškai žiūrėjo, kaip Agnesė susiėmė nosį ir, išvydusi po kojomis bjaurų klaną, susiraukė.

– Būk gera, palauk truputį. – Evangelina nusišluostė rankove burną.

Agnesė tebestovėjo kaip įbesta.

- Gal ko nors užvalgei?
- Kad lyg ir nieko.

– Karščiuoji?

Evangelina palietė ranka kaktą. Ši buvo vėsi ir drėgna. Papurtė galvą.

– Ir anksčiau prastai jauteisi?

– Ne, tik šįryt iškritau.

– Hmm. – Agnesė kietai sučiaupė lūpas.

– Viskas gerai, tik... – Evangelina pajuto, kaip skrandyje vėl viskas sujudo. Sunkiai nuriijo seiles.

– Na jau ne. Pasakysiu poniai Vitstoun, kad šiandien pamokų nebus.

Atžariai mostelėjusi Agnesė jau buvo beišeinanti, bet ūmai įbedė akis į komodą. Stabtelėjo, prisimerkė.

Evangelina pasekė jos žvilgsnį. Ant viršaus, šalia ovalaus veidrodžio, ant baltos nosinaitės nušviestas saulės žerėjo rubinas.

Širdį tarsi kas replėmis suspaudė. Vakare išsitraukusi žiedą grožjosi juo žvakės šviesoje ir – koks neapdairumas – pamiršo paslėpti.

– Iš kur jį gavai? – suraukė antakius Agnesė.

– Man... padovanojo.

– Kas?

– Giminitis.

– Giminitis? – Agnesė kuo puikiausiai žinojo, kad Evangelina neturi nei tėvų, nei giminių. Todėl ir ieškojo guvernantės darbo, nes neturėjo kur pasidėti.

– Tai palikimas.

– Nė sykio nemačiau, kad būtum jį mūvējus.

Evangelina lėtai nuleido vieną pėdą ant grindų.

– Dėl Dievo, kada gi galiu jį mūvēt? – kaip įmanydama šiurkščiau atšovė. – O dabar gal jau išeisi? Jaučiuosi puikiai, kaip ir visad. Po penkiolikos minučių ateisiu pas vaikus į biblioteką.

Agnesė nejudėdama spoksojo į ją. Galiausiai apsisuko ir išėjo užtrenkdama duris.

Vėliau Evangelina perkratinės mintyse šią akimirką keliolika kartų – ką gi ji pasakė ar padarė, kad užsitraukė Agnesės nemalonę. Bet turbūt ne toks čia reikalas. Agnesė visados į ją šnairavo. Vos keleriais metais vyresnė už Evangeliną, tarnavo Vitstounų namuose mažne dešimtį metų ir iš aukšto rodė savo visa ko išmanymą. Apiberdavo priekaištais, girdi, šioji nežinanti taisyklių ir čia, namuose, maža ką nutuokianti. Kai Evangelina pasiguodė liokajaus padėjėju, vieninteliam draugiškai nusiteikusiam žmogui, girdi, nesuprantanti, kodėl Agnesė taip akivaizdžiai ją niekina, šis tik papurtė galvą.

– Liaukis, nebūk tokia naivi. Kol čia nedirbai, visuos namuos ji buvo vienintelė jauna mergina. O dabar tu trauki visų dėmesį – taipgi ir jaunojo šeimininko, kuris andai flirtavo su Agne, ar bent jau ji taip mano. Be to, tavo darbas ne iš sunkiųjų.

– Na jau ne!

– Bet ne toks kaip jos, tai jau tikrai. Nuo paryčių iki sutemų mazgot patalynę, mirkyt rankas pamuilėse ir nešiot pilnus naktipuo džius. Tu užsidirbi pinigų galva, ne rankom ir kojom, štai kodėl ji taip niršta.

Evangelina pakilo nuo lovos ir atsargiai peržengusi klaną priėjo prie komodos. Paėmė žiedą, kilstelėjo, atsuko į langą, baugiai stebėdama, kaip rubinas sugauna ir atspindi šviesą. Apžvelgė kambarį. Kurgi jį paslėpus? Po čiužiniu? Po pagalvės užvalkalu? Atidariusi apatinę komodos stalčių įkišo žiedą į gulinčios ant dugno senos suknelės kišenę.

Laimė, Agnesė nepastebėjo po žiedu baltos nosinaitės su išraičiais Sesilio inicialais S. F. V. – Sesilis Frederikas Vitstounas – ir kampe išsiuvinėtu savitu šeimos herbu. Užkišusi nosinaitę už apatinių drabužių juostos Evangelina pasilenkė valyti grindų.

BIBLIOTEKOJE VAIKAMS PAKAITOMIS garsiai skaitant iš elementoriaus, ūmai atsidarė durys ir įėjo ponia Vitstoun. Abu suglumę pakėlė akis. Besimokant mama niekada čia neužeidavo neperspėjusi.

– Panele Stouks, – prakalbo ji neįprastai valdingu balsu, – prašom kuo tinkamesniu būdu baigti pamoką ir ateiti į svetainę. Nedai, Beatrise, ponia Grimsbi iškepė labai skanų pudingą. Kai tik baigsite, galite žygiuoti į virtuvę.

Vaikai persimetė smalsiais žvilgsniais.

– Bet į virtuvę gerti arbatos mus visados veda panelė Stouks, – prieštaravo Nedas.

Motina tik šykščiai šyptelėjo.

– Nė kiek neabejoju, jūs patys kuo puikiausiai susirasit kelią.

– Ar tai bausmė? – paklausė Nedas.

– Tikrai ne.

– Tai gal bausmė panelei Stouks? – neiškentė ir Beatrisė.

– Juokingas klausimas.

Evangelina pajuto sukirbant baimę.

– Gal ponia Grimsbi iškepė biskvitinį pyragą?

– Patys pamatysit.

Ponia Vitstoun apsisuko ir išėjo iš bibliotekos. Evangelina giliai įkvėpė.

– Pabaikim pastraipą, gerai? – pasakė, bet mintys susijaukė, o ir vaikams nebe skaitymas buvo galvoje, jau rūpėjo pyragas. Kai galiausiai Nedas dainingu balsu baigė skaityti apie jūras skrodžiantį laivą, ji nusišypsojusi tarė: – Ką gi, vaikai, užteks. Galit bėgti į virtuvę.

ŠTAI JIS – ŽIEDAS su rubinu, žaižaruojantis banginių taukų pripildytų lempų šviesoje niūrioje svetainėje. Ponia Vitstoun suėmusi jį pirštais žiūrėjo taip, tarytum būtų atradusi lobį.

– Iš kur jį gavote?

Evangelina suko prijuostės kampą; senas įprotis, likęs dar nuo vaikystės.

- Aš jo nevogiau, jeigu tai turite omenyje.
- Aš nieko neturiu omenyje. Aš paklausiau.

Išgirdusi už nugaros sujudant Evangelina atsigręžė ir krūptelėjo. Prieblandoje šalia kėdės stovėjo konsteblis. Nutįsusiais ūsais, juoda aptemta liemene ir su kyšančia iš dėklo lazda. Rankose laikė bloknotą ir rašiklį.

– Pone, – pratarė ji tūpteldama. Širdis pašėlo daužytis taip smarkiai, kad rodėsi, visi ją girdi.

Konsteblis, palenkęs galvą, kažką pasižymėjo bloknote.

– Šis žiedas buvo rastas tarp jūsų daiktų, – šaltu it ledas balsu pareiškė ponia Vitstoun.

– Jūs... jūs įėjote į mano kambarį.

– Šiuose namuose esate pasamdyta dirbti. Tai ne jūsų kambarys.

Evangelina nieko neatsakė.

– Agnesė, užėjusi pas jus į kambarį, pastebėjo žiedą ant komodos. Pati tai žinote. O tada paslėpėte. – Kilsteldama žiedą ponia Vitstoun pro Evangelinos petį pažvelgė į konsteblių. – Šis žiedas yra mano vyro.

– Ne, jis Sesilio, – nesusiturėjo Evangelina.

Konsteblio akys ėmė lakstyti nuo vienos moters prie kitos.

– Sesilio?

Ponia Vitstoun griežtai nužvelgė Evangeliną.

– Jaunesnysis ponas Vitstounas. Mano posūnis.

– Jūs sutinkate, kad čia jūsų posūnio žiedas? – Kalbant konsteblio ūsai po didžiule nosimi trūkčiojo.

Išspaudusi šypsenėlę ponia Vitstoun pareiškė:

– Jis priklauso mano vyro motinai. Gal ir ne visai aišku, kam dabar priklauso žiedas – vyrui ar jo sūnui. Tačiau, be jokios abejonės, panelei Stouks jis nepriklauso.

– Jis man jį padovanojo, – tarė Evangelina.

Vos prieš kelias dienas Sesilis išsitraukė iš kišenės mėlyno akso-
mo dėžutę ir padėjo jai ant kelių. „Atidaryk“, – pasakė. Ji nustebusi
pažvelgė į jį. Dėžutė su žiedu. Negali būti, susijaudino ji, žinoma, tai
neįmanoma, ir vis dėlto... ji leido supleventi mažučiam vilties šuorui.
Argi ne jis nuolatos kartodavo, kad ji pati gražiausia, žavingiausia,
protingiausia iš visų jo pažįstamų? Argi ne jis nuolat sakydavo, kad
jam visiškai nerūpi nei šeimos lūkesčiai, nei kvailos moralinės vi-
suomenės nuostatos?

Atvožus dangtelį jai užgniaužė kvapą: ornamentais puošta aukso
juosta kilo aukštyn keturiomis gijomis, prilaikančiomis sodriai rau-
doną brangakmenį.

– Tai mano senelės rubinas, – tarė jis. – Mirdama paliko jį man.

– Ak, Sesili. Be galo gražus. Bet ar tu...

– O ne, ne! Kol kas nesukubėkim, – šyptelėjo. – Kol kas tik mėvėk jį.

Kai jis išėmė žiedą iš aksominio guolio ir užmovė jai ant piršto,
gestas atrodė jaudinamai intymus ir keistai iškilmingas. Evangelina
niekad nebuvė mėvėjusi žiedo; tėvas, pastorius, papuošalus lai-
kė tuštybe. Iš lėto nulenkęs galvą Sesilis pabučiavo jai ranką. Tada
užvožė aksominės dėžutės dangtelį ir iš liemenės kišenelės ištraukė
baltą nosinaitę.

– Suvyniok į ją žiedą ir paslėpk, kol aš keliausiu. Tai bus mūsų
paslaptis.

Dabar, stovėdama svetainėje priešais konstėblį, ponia Vitstoun
prunkštelėjo.

– Ar ne juokinga? Kodėl, po galais, Sesilis turėtų jums dovano-
ti... – Jos balsas užlūžo. Ji varpė akimis Evangeliną.

Evangelina susivokė, kad bus per daug pasakiusi. *Tai bus mūsų
paslaptis.* Bet Sesilio dabar nėra. Ji pateko į beviltišką padėtį. Ginda-
masi nenorom išdavė paslaptį.

– Kur šiuo metu yra jaunasis ponas Vitstounas? – paklausė konsteblis.

– Užsienyje, – atsakė ponia Vitstoun, o Evangelina patikslino: – Venecijoje.

– Galima pabandyti su juo susisiekti, – tarė konsteblis. – Ar turit jo adresą?

Ponia Vitstoun tik papurtė galvą.

– To neprireiks. – Sukryžiuvisi ant krūtinės rankas pridūrė: – Juk aiškiai matyti, kad mergina meluoja.

Konsteblis kilstelėjo antakius.

– Ar kada anksčiau buvo taip nutikę?

– Nežinau. Panelė Stouks čia dirba vos kelis mėnesius.

– Penkis, – neištvėrė Evangelina. Sukaupusi visas jėgas atsigręžė į konsteblių. – Aš labai stengiausi auklėti ponios Vitstoun vaikus ir skiepyti jiems tvirtas moralines nuostatas. Niekados nebuvau kuo nors apkaltinta.

Ponia Vitstoun sausai nusijuokė.

– Tai ji taip sako.

– Visai nesunku išsiaiškinti, – pareiškė konsteblis.

– Aš nevogiau šio žiedo, – tvirtai pasakė Evangelina. – Prisiekiu.

Konsteblis kažką užsirašė bloknote.

– Pasižymėjau.

Ponia Vitstoun nužvelgė Evangeliną šaltu, vertinančiu žvilgsniu.

– Tiesą sakant, jau kuris laikas įtarinėjau šią merginą. Ateidavo ir išeidavo keistu metu, ne tik dieną, bet ir vakare. Labai uždara. Su tarnaitėmis nebendrauja. Ir dabar paaiškėjo kodėl. Pavogė šeimos brangenybę ir mano, kad lengvai išsisuks.

– Ar jūs galėsite tai paliudyti?

– Žinoma.

Evangelinai širdis nukrito į kulnus.

– Prašau jūsų, – puolė maldauti konsteblio, – argi negalime palaukti, kol grįš Sesilis?

Ponia Vitstoun rūsčiai pažvelgė į ją.

– Aš nepakęsiu tokio familiarumo. Jis jums ponas Vitstounas.

Konsteblio ūsai sutrūkčiojo.

– Man rodos, panele Stouks, aš jau išsiaiškinau. Galite eiti. Dar turiu kai ko paklausti namų šeimininkės.

Evangelina pakaitomis žiūrėjo tai į vieną, tai į kitą. Makteldama smakru ponia Vitstoun paliepė:

– Palaukit savo kambaryje. Netrukus ką nors atsiųsiu.

PATEKUS Į KEBLIĄ padėtį Evangelinos galvoje vienas po kito ėmė suktis klausimai, bet netruko ateiti ir atsakymai.

Lipdama laiptais žemyn į darbinį koridorių sutiko ne vieną tarną, ir šie arba rimtai linkteldavo, arba nusukdavo akis į šalį. Jos bičiulis liokajaus padėjėjas sučiaupęs lūpas užjaučiamai šyptelėjo. Laiptų aikštelėje, praeinant pro kambarį, kuriame su kita tarnaitė gyveno Agnesė, atsidarė durys ir tarpdury išdygo ji pati.

Laikydama ranką ant durų rankenos išvydo Evangeliną. Pabalo ir jau mėgino sprukti atgal į kambarį, bet Evangelina čiupo jai už rankos.

– Ką čia darai? – sušnypštė Agnesė. – Paleisk!

Apsidairiusi, ar koridoriuje nieko nėra, Evangelina įstūmė Agnesę į kambarį, įsigrūdo pati ir uždarė duris.

– Tai tu paėmei tą žiedą iš mano kambario! Neturėjai teisės!

– Neturėjau teisės padėt atgauti vogtą daiktą? Dar ko, tai mano pareiga.

– Jis nebuvo vogtas. – Ji suktelėjo Agnesei ranką, ir toji net susiraukė iš skausmo. – Pati žinai, Agnese.

– Nieko aš nežinau, bet ką mačiau, tai mačiau savom akim.

– Jį man padovanojo.

– Palikimą gavai, kaipgis... Tu meluoji!

– Tai buvo dovana.

Agnesė piktai atstūmė ją.

– *Dovana*, – mėgdžiodama Evangeliną pakartojo ji. – Tai kvaiša! Kad tik tiek bėdos turėtum. Tu *nėščia*! – Matydama suglumusią Evangelinos išraišką nusijuokė. – Ogi nustebei, kaip matau. Skaistuolė mat atsirado, bet niurkytis lovoj, pasirodo, pirmoji!

Nėščia. Vos išgirdusi šį žodį Evangelina suvokė, kad taip ir yra. Pykinimas, tas niekuo nepaaiškinamas nuovargis...

– Tai mano moralinė pareiga – pranešti šių namų šeimininkei, – džiūgaudama išrėžė Agnesė.

Ogi kokie švelnūs buvo Sesilio žodeliai, judrūs pirštai ir akinanti šypsena. Kokia ji buvo silpna ir patikli. Apgailėtina ir kvaila. Kaip galėjo pasiduoti vilionėms ir patikėti juo? Juk teturėjo vien gerą vardą. O dabar nieko nebeturi.

– Manai, esi geresnė už kitus, ką? Niekuo tu ne geresnė, o dabar galų gale sulaukei atpildo! – rėžė Agnesė, stvėrė durų rankenos bumbulą ir atidarė duris. – Dabar visi žino. Visi šiuos namuos tave pirštais užbadys!

Ji stumtelėjo Evangeliną, ir šioji trenkėsi nugara į sieną.

Evangelinai tarsi didžiulė banga smogė neviltilis, užvirto taip stipriai, kad neteko amo. Nespėjusi susigaudyt, puolė prie Agnesės suspaustais kumščiais, stumdama ją iš kambario. Keistai suspigusi šioji loštelėjo ir susvyravusi nugarmėjo stačia galva žemyn, sudribo apačioje kaip maišas.

Žiūrint, kaip Agnesė sverdėdama stojasi, įniršis ėmė slūgti. Evangelina netgi pajuto plastelint pasigailėjimo šuorą.

Netrukus, išgirdę triukšmą, atsiskubino liokajus su padėjėju.

– Jinai... ji bandė mane užmušt! – suriko Agnesė, susiėmusi rankomis galvą.

Keistai rami, tarytum sustingusi Evangelina tebestovėjo laiptų viršuje. Ranka nejučiom nuslydo iki prijuostės, palygino ją, pakilo aukštyn, užkišo už ausies plaukų sruogą. Tarsi ji stebėtų spektaklį scenoje: Agnesė teatrališkai sriūbauja, o liokajus, žiūrėdamas į ją, niekinamai vrypteli. Išplėtusi akis atšlumši ponia Grimsbi, aikčioja, šūkčioja.

Pervėrė suvokimas: viskas baigta, nebeliks gyventi Blenheim Roudė, nebebus elementoriaus, baltos kredo, grifelio lentelių, Nėdas su Beatrise nebedžiūgaus, lėkdami skanauti biskvitinio pyrago, nebemiegos ankštame kambarėlyje su mažyčiu langeliu. Nebejaus karšto Sesilio alsavimo į kaklą. Niekas neklausys jos pasiaiškavimo, neleis išpirkt kaltės. O gal taip ir geriau – aktyviai dalyvauti savo egzekucijoje, nei būti pasyvia auka. Ką gi, ji nusipelnė tokio likimo.

ŽIBALINIŲ LEMPŲ APŠVIESTAME tarnų koridoriuje du konstebliai uždėjo Evangelinai antrankius, ant kojų grandines, o konsteblis su nukarusiais ūsais, laikydamas rankoje bloknotą, apklausė tarnus. „Ji buvo siaubingai rami“, – sakė viena kambarinė taip, tarsi Evangelina jau būtų mirusi. Jai rodėsi, kad visi įsijautę pervaidina jiems patikėtus vaidmenis: tarnai pernelyg pasipiktinę, konstebliai pernelyg susireikšminę, Agnesė, suprantama, apsvaigusi nuo tokio aplinkinių dėmesio ir vyresnių moteriškių reiškiamos užuojautos.

Evangelina tebevilkėjo mėlyną šukuotinės vilnos uniformą ir baltą prijuostę. Daugiau jai nieko nebuvo leista pasiimti. Surakintomis priekyje rankomis, žvangindama grandinėmis ant kojų, žengė į priekį. Nulipti siaurais užpakaliniais laiptais prie tarnų įėjimo be

konsteblių pagalbos neįstengė. Į kalėjimo vežimą jiems teko ją beveik kelte įkelti.

Buvo šaltas, lietingas kovas. Vežime atsidavė drėgme ir, keista, šlapiomis avimis. Vietoj langelių – statmeni geležiniai virbai. Evangelina klestelėjo ant grubios medinės lentos šalia ūsuotojo konsteblio, priešais kitus du, kurie lyg niekur nieko spoksojo į ją. Kažin, pagalvojo ji, ar šaiposi, ar jiems tik smalsu.

Vežikui suraginus arklius Evangelina palinko į priekį paskutinį kartą pasižiūrėti į namą. Prie priekinio lango, ranka prilaikydama pakeltą užuolaidą, stovėjo ponija Vitstoun. Evangelinai sugavus jos žvilgsnį, šioji paleido užuolaidą ir atsitraukė į svetainės gilumą.

Arkliai pajudėjo, vežimas linguodamas pasileido dardėti grindiniu. Evangelinai į kulkšnis bjauriai rėžėsi grandinės ir ji, krutindama kojas, bergždžiai stengėsi jas atitraukti.

TĄDIEN, KAI PIRMĄ kartą atvažiavo kebu į Sent Džon Vudą, taip pat buvo šalta ir dulksnojo. Nedrąsiai artinosi prie balsvo su terasa namo, pažymėto 19 numeriu juodo metalo skaitmenimis, o kai priėjusi blizgančias ryškiai raudonas duris žengė ant pirmojo laiptelio, giliai įkvėpė. Rankoje turėjo odinę lagaminą, kuriame buvo menka jos manta: trys muslino suknelės, naktinė kepuraitė ir dveji naktiniai marškiniai, apatiniai drabužiai, arklio šerių šepetys plaukams, rankšluostis ir knygos – tėvo Biblija su jo ranka darytais įrašais, lotynų, graikų, matematikos vadovėliai, nuširusiais kampeliais Šeks-pyro „Audra“, vienintelis vaidinimas, kurį ji buvo mačiusi, kai vieną vasarą keliaujanti aktorių trupė važiavo pro Tonbridž Velsą.

Ji pasitaisė skrybėlaitę ir spustelėjusi skambutį išgirdo nuaidint kažkur viduje.

Tyla.

Dar kartą spustelėjo. Jau buvo benukabinanti nosį, bet galop durys atsidarė ir anapus slenksčio išdygo jaunuolis. Rudos jo akys buvo gyvos ir smalsios. Stori kaštoniniai plaukai lengvomis garbanomis krito ant prasagstytų baltų marškinių apykaklės. Be kaklaraiščio, be frako. Aiškiai ne liokajus.

– Kuo galiu padėti? – Jo balse pasigirdo nekantrumo gaidelė.

– Na, aš... – Galiausiai susizgribo, kad reikia tūptelti. – Atleiskit, pone. Gal aš vėliau užeisiu.

Jis stebėjo tarytum iš tolo.

– Ar jūsų laukia?

– Maniau, kad taip.

– Kas?

– Šių namų šeimininkė, pone. Ponia Vitstoun. Aš esu Evangelina Stouks, naujoji guvernantė.

– Šit kaip. Ar jūs tuo tikra?

– Atsiprašau? – pralemeno ji.

– Nė nemaniau, kad esama tokių gubernančių, – tarė jis, manieringai ištiesdamas ranką. – Kokia neteisybė! Manoji nė iš tolo nebuvo panaši į jus.

Evangelina sutriko, pasijuto kvailai, lyg scenoje būtų pamiršusi žodžius. Būdamą pastoriaus duktė visuomet, pasitinkant parapijiečius prieš pamaldas ir po jų, lankant namuose ligonius, stovėdavo už tėvo. Matė visokių žmonių, nuo krepšių pynėjų iki račių, dailidžių ir kalvių. Tačiau beveik neteko susidurti su aukštesnio luomo žmonėmis, nes jie su artimaisiais melsdavosi savo namų koplyčiose, tad nebuvo patyrusi, kaip šie juokauja.

– Aš tik pajuokavau. – Jaunuolis nusišypsojo, ištiesė ranką ir ji nesąmoningai paėmė. – Sesilis Vitstounas. Jūs mokysit mano netikrą brolių. Prašom, prašom. – Jis plačiau atvėrė duris. – Tenka pavaduot Trevorą, kuris, nė kiek neabejoju, dabar tenkina mano

pamotės užgaidas. Užeikit, užeikit. Jau ruošiausi išeiti, bet pranešiu, kad atėjot.

Kai abiem rankomis suspaudusi lagaminą ji įžengė į baltomis ir juodomis plytelėmis išklotą vestibulį, Sesilis ištempęs kaklą kyštelėjo galvą laukan.

– Daugiau daiktų neturit?

– Tik tiek.

– Ogi jūs neapsikraunat kelionėj.

Tą akimirką kitame vestibulio gale atsidarė durys ir išdygo tamsiaplaukė maždaug trisdešimt penkerių metų moteris su žalia šilkinė skrybėlaite.

– Sesili, – prabilo ji. – O čia turbūt panelė Stouks? – Ji išsiblaškiusi nusišypsojo Evangelinai. – Aš ponia Vitstoun. Deja, šiandien toks sujudimas. Trevoras padeda Metju kinkyti arklius, nes aš važiuosiu į miestą.

– Visi čia turim dvigubas pareigas, – prisimerkęs kaip sąmokslininkas pajukavo Sesilis, tarsi jiedu būtų seni bičiuliai. – Ne tik mokysit lotynų kalbos, bet netrukus sėsit pešti žąsų ir blizginti sidabro.

– Niekus paistai, – atšovė ponia Vitstoun, prieš didelį paaukuotą veidroді taisydamosi skrybėlaite. – Sesili, gal gali pasakyt Agnesei, kad atvyko panelė Stouks? – Atsisukusi į Evangeliną tarė: – Agnesė parodys jums kambarį. Vakarienė tarnams penktą valandą. Jeigu tuo metu pamokos vaikams jau bus pasibaigusios, valgysit kartu su jais. Atrodot nusikamavusi, mieloji. Gal pailsėkit prieš vakarienę?

Tai buvo paliepimas, ne šiaip klausimas.

Kai ponia Vitstoun išėjo, Sesilis šelmiškai nusišypsojo.

– Nusikamavusi – aš taip nesakyčiau.

Jis stovėjo kur kas arčiau, nei leido padorumas.

Evangelina pajuto keistą jausmą – tarytum širdis būtų norėjusi iššokti iš krūtinės.